

Școala Națională de Studii Politice și Administrative
Facultatea de Științe Politice

MODULUL JEAN MONNET
"CONTINUITATE ȘI SCHIMBARE ÎN GUVERNANȚA EUROPEANĂ"

ALEGERILE PENTRU PARLAMENTUL EUROPEAN

- studiu de caz: România -

București, noiembrie 2007

Modulul Jean Monnet

Programul Jean Monnet este o acțiune a Uniunii Europene ce se referă la dezvoltarea învățământului și cercetării academice în domeniul integrării europene, studiului construcției Europei comunitare și a dezvoltărilor sale instituționale, juridice, politice, economice și sociale.

În cadrul acestui program, **Modulul Jean Monnet „Continuitate și Schimbare în Guvernanța Europeană”** din cadrul Facultății de Științe Politice SNSPA este un modul de predare, dar și de cercetare și dezbateri asupra procesului de integrare europeană. MJM, aflat sub patronajul Comisiei Europene, se derulează în FSP pe o perioadă de 3 ani, 2006-2009, și este rezultatul unui acord încheiat între Comisia Europeană și SNSPA.

Autorii Raportului MJM

Andrada Maria ALBESCU este studentă la Facultatea de Științe Politice din cadrul S.N.S.P.A., specializarea Relații Internaționale și Studii Europene, și la Universitatea Româno-Americană, Facultatea de Economie a Turismului Intern și Internațional. Interesul pentru spațiul comunitar vine din dorința de a înțelege dinamica politică și instituțională din cadrul Uniunii Europene și efectele acesteia asupra statelor membre.

Silviu Dan MATEESCU este student la Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Științe Politice, specializarea Științe Politice, anul IV. Domeniul său de interes vizează Teoria Alegerii Raționale și competiția între partidele politice.

Alina Maria NECULA este studentă în anul III la Facultatea de Științe Politice din cadrul S.N.S.P.A., București. Direcțiile ei de interes sunt orientate, pe de o parte, spre statele din Asia-Pacific și studiile strategice și de securitate, și pe de altă parte, spre instituțiile și politicile Uniunii Europene. În ceea ce privește Uniunea Europeană, aria ei de cercetare cuprinde securitatea energetică, Politica Externă și de Securitate Comună și relațiile diplomatice ale UE cu alte state.

Andra ROESCU este studentă în anul III la Facultatea de Științe Politice din cadrul S.N.S.P.A., București. Interesele ei academice se centreză în jurul relației supranațional-național (printr-o monitorizare atentă a poziționării statelor în dezbaterile de la nivel supranațional), în special pe relația UE-România. În particular, este preocupată de colaborarea interstatală în subdomenii precum securitatea energetică, lupta împotriva schimbărilor climatice sau reforma internă a UE.

Leonard SULTĂNESCU este licențiat al Facultății de Sociologie și Asistență Socială, secția Sociologie, din cadrul Universității București. A participat la mai multe proiecte de cercetare sociologică, cu finanțare internațională (sub egida UNESCO) și este coautor al unui studiu privind "Impactul social al politicilor publice în cartierul Zăbrăuți". A lucrat în mediul institutelor de sondare a opiniei publice și a devenit cercetător al Institutului PRO în 2005.

Coordonatorii Raportului

Prof. Univ. Dr. **Iordan Gheorghe BĂRBULESCU**, coordonator al Modulului Jean Monnet „Continuitate și schimbare în guvernanța europeană”

Drd. **Oana BOSOI**

Raportul integral va fi în curând disponibil atât pe site-ul Modulului Jean Monnet, cât și pe cel al Institutului PRO.

INTRODUCERE

Acest raport a apărut din dorința studenților Facultății de Științe Politice înscriși la Modulul Jean Monnet de a înțelege mai mult decât la un nivel teoretic structura, procesul și implicațiile alegerilor pentru Parlamentul European organizate pentru prima dată în România la finalul lunii noiembrie. Cele patru părți ale documentului au menirea de a răspunde punct cu punct, într-o manieră structurată, întrebărilor ridicate de către acești tineri cercetători ai spațiului politic definit atât la nivel european, cât și autohton.

Coordonatorii Raportului

I. Parlamentul European – o scurtă prezentare

I. 1. De la „Agora” la Parlamentul European de astăzi – scurt istoric (A. N.)

- a. 1951 – 1970
- b. 1970 – 1986
- c. 1986: Actul Unic European
- d. 1992: Tratatul de la Maastricht
- e. Tratatul de la Amsterdam (1997) și Nisa (2000)
- f. Parlamentul European în prezent

I. 2. Organizarea Parlamentului European – grupuri parlamentare și comisii de lucru (A. N.)

- a. Grupurile politice și programul lor
- b. Comisiile parlamentare

I. 3. Alegerile pentru Parlamentul European – structură și proces (A. N.)

I. 4. Reforma instituțională a UE.

Studiu de caz: propunerea lui Alain Lamassoure și Adrian Severin privind distribuția locurilor în Parlamentul European (A. A.)

Din cadrul instituțional al Uniunii Europene, Parlamentul European este **singura instituție supranațională aleasă direct** de cetățeni prin vot universal, direct, secret și liber exprimat. Datorită acestui fapt, UE dobândește o legitimitate populară a acțiunilor sale pe care nici o altă organizație internațională a lumii nu o are.

Parlamentul European, cu sediul simbolic la Strasbourg, împarte **atribuțiile legislative** din cadrul Uniunii cu Consiliul de Miniștri. Însă, dacă în Consiliu sunt reprezentate interesele statelor, PE se poate defini ca o „**cameră a popoarelor**”, susținând interesele cetățenilor care i-au ales membrii.

Scurt istoric al Parlamentului European – atribuții și competențe

La începutul existenței Comunităților Europene, rolul PE era redus la unul pur consultativ, dar, pe măsură ce integrarea europeană evoluează pe dimensiunea ei politică, Parlamentul European obține atribuții din ce în ce mai importante, apropiindu-se de caracteristicile unui parlament național. Un aspect esențial este trecerea de la numirea europarlamentarilor de către parlamentele naționale la alegerea directă a acestora prin votul tuturor cetățenilor Comunităților Europene.

Astfel, cele mai importante momente din existența Parlamentului European sunt:

- **1951, 1957 – „nașterea” Adunării Parlamentare** o dată cu fondarea CECO, respectiv EURATOM și CEE; în practică, din 1957 începe să funcționeze o singură instituție, dar care își exercita în mod diferit atribuțiile în funcție de căruia dintre tratate i se subordonau chestiunile supuse spre reglementare;
- **1970 – Tratatul de la Luxemburg** – Adunarea Parlamentară dobândește autonomie în aprobarea și executarea propriului buget;
- **1975 – Tratatul de la Bruxelles** – Adunarea Parlamentară obține puterea de a respinge proiectul de buget înaintat de Consiliu (în anii 1980 și 1985 PE a făcut uz în mod concret de această competență, respingând de facto proiectele de buget);
- **1979 – au loc primele alegeri pentru PE** prin vot direct, universal, secret și liber exprimat, în urma unei decizii luate în 1976; pentru prima dată, europarlamentarii nu mai sunt desemnați de parlamentele naționale;
- **1986 – Actul Unic European** introduce pentru prima dată în mod oficial, prevăzând deci în dreptul primar, denumirea de „Parlament European”;
AUE formalizează procedura concertării și introduce în același timp **procedura de cooperare PE - Consiliu**, care presupune pentru prima dată mecanismul celei de-a doua lecturi și stabilirea unei Poziții Comune a celor două instituții. Totodată, PE primește **atribuția de a emite Avize Conform**, pentru Acordurile de Asociere cu terțe state și pentru Tratatul de Aderare;
- **1992 – Tratatul de la Maastricht** consfințește **înființarea Uniunii Europene** și atribuie PE noi competențe decizionale prin care acesta obține un rol egal cu al Consiliului, introducând **procedura co-deciziei PE - Consiliu**;
- **1997 – Tratatul de la Amsterdam** reduce procedurile decizionale la trei: consultarea, cooperarea și co-decizia și **extinde ariile de funcționare a co-deciziei**;
- **2000 – Tratatul de la Nisa** extinde domeniile de competență ale PE și stabilește un **număr maxim de 732 de deputați în PE**, realizând la acea vreme o nouă alocare a numărului de reprezentanți proveniți din fiecare stat. Deși în mod formal Tratatul de la Nisa impune acest număr maxim de deputați, fiind document de drept primar, de fapt, în practică, pentru mandatul actual al deputaților europeni se aplică o **derogare**. Astfel, printr-un întreg context de realocare a numărului de membri pentru fiecare stat, se acceptă ca până în 2009 PE să conțină maximum 785 de deputați provenind din cele 27 de state membre.

În prezent, deși PE nu a atins încă gradul de complexitate și importanță al unui parlament național, competențele sale sunt cu mult extinse față de momentul de început al existenței sale, atât ca sectoare în care acesta poate lua decizii, cât și ca pondere a hotărârii sale în decizia finală ce privește UE. Astfel, atribuțiile sale sunt multiple, după cum urmează:

- **competențe normative:** participarea la decizii și la procesul legislativ;
- **competențe bugetare:** puterea de a respinge proiectul de buget și de a formula amendamente;
- **competențe politice:** controlul reciproc al instituțiilor comunitare unele asupra altora, conform căruia PE are dreptul de a face interpelări scrise și orale și prin care Comisia prezintă rapoarte anuale în fața acestuia;
- **controlul asupra respectării dreptului comunitar:** PE poate semna la CEJ nerespectarea dreptului comunitar de alte instituții;
- **competențe internaționale:** PE are rolul de a aproba acordurile cu țări sau organizații internaționale.

Organizarea Parlamentului European – grupuri politice și comisii de lucru

Dat fiind faptul că puterea legislativă este împărțită între PE și Consiliu, PE este unicameral, ceea ce nu face decât să simplifice organizarea sa și atribuțiile sale, care oricum se supun unui cadru instituțional atipic. Ca orice instituție, dar și ca un parlament național, **PE are desemnat la fiecare doi ani și jumătate un președinte, care este asistat de 14 vicepreședinți.** Alte structuri prin care acesta își pune la punct activitatea sunt **Conferința Președinților, Biroul PE, Chestorii și Secretariatul General**, localizat la Luxemburg.

Cele mai importante structuri de lucru ale PE sunt însă **grupurile politice, comisiile parlamentare și delegațiile de lucru.**

Grupurile politice. Cei 785 de europarlamentari provenind din 27 de state sunt organizați în grupuri politice **transnaționale**, la care se afiliază în funcție doar de afinitățile ideologice, fără considerente de ordin național. În prezent în PE există **8 grupuri politice și 15 europarlamentari neafiliați**, dintre toate acestea PPE-DE și PSE fiind cele două grupuri care dețin cele mai multe mandate și care au dominat de fapt de-a lungul timpului PE, având rol hotărâtor în deciziile acestuia și împărțindu-și președințiile acestei instituții.

- **Partidul Popular European și al Democrațiilor Europeni** – susține principiul subsidiarității, promovarea unor instituții independente și democratice, crearea de oportunități și de bunăstare în interiorul pieței unice, asigurarea competitivității acesteia la nivel mondial și fundamentarea ei pe conceptul central de dezvoltare durabilă.
- **Partidul Socialist din Parlamentul European** – militează pentru securitatea socială, eliminarea discriminării, asigurarea păcii și stabilității, protejarea mediului, ameliorarea crizei energetice a UE, căutarea echilibrului dintre promovarea libertății de mișcare și prevenirea dumpingului social.
- **Alianța Liberalilor și Democrațiilor pentru Europa** – se definește ca un grup politic de centru, susținând libertatea, conceptul de spirit antreprenorial liber și dinamic, economia de piață, solidaritatea economică și socială, prezervarea mediului înconjurător, precum și respectul și toleranța față de diversitatea culturală, lingvistică și religioasă.
- **Grupul Uniunea pentru Europa Națunilor** – politica sa are la bază individul, motiv pentru care unul dintre cele mai importante principii ale sale este respectarea și protejarea diversității culturale, lingvistice și de identitate. Totodată, clădit pe fundamente tradiționale, grupul manifestă un interes deosebit față de conceptul de familie și față de o societate axată mai puțin pe valori materialiste.
- **Grupul Verzilor/ Alianța Liberă Europeană** – înființat în urmă cu 8 ani, promovează respectarea drepturilor fundamentale ale omului și un comportament preventiv față de mediu, în virtutea căruia a inițiat programe pe marginea dezvoltării durabile și a creșterii calității vieții din punct de vedere ecologic.
- **Grupul Confederal al Stângii Unite Europene** – promovează obiective precum creșterea, ocuparea, solidaritatea, standardele sociale ridicate, deschidere, democrație, onestitate în politicile desfășurate în țările în curs de dezvoltare și respect față de mediul înconjurător global.
- **Grupul Independență și Democrație** – este grupul criticilor și euroscepticilor, fondat în 2004, și s-a opus puternic semnării Tratatului Constituțional, după cum în continuare se declară împotriva procesului de centralizare a Europei.
- **Grupul Identitate, Tradiție, Suveranitate** – înființat anul acesta, are o politică de dreapta cu accente naționaliste, acționând în sensul invers integrării.

Comisiile parlamentare reprezintă nucleul activității PE, având rolul de a purta dezbateri și analize pe marginea problemelor UE, înainte ca o hotărâre să fie supus votului în plen. Acestea emit rapoarte specializate la cererea Comisiei Europene sau din proprie inițiativă și au rolul de a emite opinii avizate

Numele politic	gr.	Nr. locuri din PE
PPE-DE		278
PSE		218
ALDE		104
UEN		44
G Verzilor		42
G Confederal SUE		41
ID		24
ITS		23
Deputați neafiliați		11
Total		785

asupra diverselor probleme ale UE. În prezent, în PE funcționează **21 de comisii** (dintre care una este temporară) și **2 subcomisii**, subordonate Comisiei Afaceri externe.

AE – briefing

Alegerile europarlamentare se organizează **o dată la cinci ani** în fiecare stat membru al Uniunii Europene, pe baza unui **sistem reprezentativ proporțional** de distribuire a voturilor exprimate, care trebuie adoptat de toate statele membre conform prevederilor dreptului primar, fapt neîndeplinit încă.

Un stat devenit membru al UE trebuie să organizeze alegeri pentru desemnarea membrilor care îi vor reprezenta populația în PE cel târziu la finalul anului în cursul căruia acest stat a devenit oficial membru. **Tratatul de la Nisa stipulează câți membri îi revin în prezent fiecărui stat în raport cu mărimea populației sale**, astfel că numărul maxim de membri a fost stabilit la 732. Până în 2009, însă, în PE vor fi 785 de membri ca urmare a aderării României și Bulgariei și a unei realocări între statele membre. Un aspect mult dezbătut este cel al **suprareprezentării** și **subreprezentării**, ca urmare a faptului că numărul de membri în PE nu este pentru toate statele direct proporțional cu numărul de locuitori al acestora (Germania deține spre exemplu 99 de membri, mult mai puțin decât ar fi trebuit, iar Malta 5, cu mult mai mult decât normal în raport cu populația sa). O altă problemă invocată este cea a participării reduse la vot la alegerile europarlamentare, astfel încât se acuză lipsa unei legitimități reale a PE, asupra căruia planează stigmatul unui **deficit democratic**.

Stat membru	Locuri	Stat membru	Locuri
Germania	99	Austria	18
Franța	78	Bulgaria	18
Italia	78	Finlanda	14
Regatul Unit	78	Danemarca	14
Spania	54	Slovacia	14
Polonia	54	Irlanda	13
România	35	Lituania	13
Olanda	27	Letonia	9
Belgia	24	Slovenia	7
Rep. Cehă	24	Cipru	6
Grecia	24	Estonia	6
Ungaria	24	Luxemburg	6
Portugalia	24	Malta	5
Suedia	19	Total	785

Propunerea lui Alain Lamassoure și Adrian Severin privind distribuția locurilor în Parlamentul European

Pe fondul reluării dezbaterii privind reforma instituțională a Uniunii Europene a revenit în atenție și problematica distribuției locurilor în Parlamentul European. Complexitatea modalității de alocare a fotoliilor de eurodeputați a reprezentat de-a lungul timpului un subiect sensibil între statele membre, dar și în cadrul Parlamentului European, deoarece se pune problema justiției și clarității metodei utilizate. Începând cu 1979, moment din care alegerea europarlamentarilor revine în sarcina electoratelor statelor membre, se dezvoltă un adevărat sistem de stabilire a numărului de eurodeputați. Astfel, în decursul anilor sunt consacrate două principii ce stau la baza metodei de alocare a locurilor în PE: cel al eficienței și cel al proporționalității degresive.

- **Principiul eficienței** presupune stabilirea unui număr maxim de membri ai PE, dar și a unui prag maxim, respectiv minim de europarlamentari proveniți dintr-un stat. Necesitatea acestor limite are ca și cauză evitarea existenței posibilității unei creșteri disproporționate a numărului de europarlamentari.
- **Principiul proporționalității degresive** presupune ca ponderea dintre populația și numărul de locuri alocate statelor membre în PE să varieze în raport cu respectiva populație în așa fel încât fiecare eurodeputat dintr-un stat mai populat să reprezinte mai mulți cetățeni decât unul dintr-un stat mai puțin populat și invers; dar și ca statele membre cu o populație mai mică să nu aibă mai multe locuri în PE decât cele mai populate. Deși aceste prevederi consacră sub-reprezentarea statelor mari și supra-reprezentarea celor mici, ele au menirea să asigure reflectarea spectrului politic din fiecare țară membră a Uniunii.

Având în vedere aceste coordonate, în cadrul raportului privind componența Parlamentului European elaborat de cei doi raportori, Alain Lamassoure și Adrian Severin, s-au utilizat aceste principii ca bază a metodei de alocare a numărului de eurodeputați. Astfel, acesta prevede: 1. limita maximă a numărului de europarlamentari să fie de 750, începând cu

Stat membru	Locuri	Stat membru	Locuri
Germania	96	Austria	19
Franța	74	Bulgaria	18
Regatul Unit	73	Danemarca	13
Italia	72	Slovacia	13
Spania	54	Finlanda	13
Polonia	51	Irlanda	12
România	33	Lituania	12
Olanda	26	Letonia	9
Grecia	22	Slovenia	8
Portugalia	22	Estonia	6
Belgia	22	Cipru	6
Rep. Cehă	22	Luxemburg	6
Ungaria	22	Malta	6
Suedia	20	TOTAL	750

legislatura 2009-2014; 2. nici un stat membru să nu aibă mai mult de 96 de locuri alocate și nici mai puțin de 6. Utilizarea tuturor acestor criterii a dus la stabilirea componenței PE, după cum este reliefat în tabelul alăturat.

Raportul Lamassoure-Severin a fost adoptat în plenul Parlamentului European cu 378 voturi pentru, 154 contra și 109 abțineri.

II. Alegerile pentru Parlamentul European în România

II. 1. Legea alegerilor europarlamentare în România (A. N.)

II. 2. România în cadrul Parlamentului European și legislația europeană referitoare la numărul de europarlamentari români. Afilierea partidelor politice românești la grupurile parlamentare din PE și alegerea eurodeputaților români (A. A.)

Legea electorală pentru alegerile europarlamentare în România

Până în anul 2009 România va deține 35 de locuri în PE. Alegerile din 25 noiembrie 2007 vor fi organizate **conform Legii privind Organizarea și Desfășurarea Alegerilor pentru Parlamentul European**, promulgată la începutul anului, în acord cu prevederile tratatelor. Conform ei, cei 35 de deputați vor fi aleși la nivel de **circumscripție națională**, pe baza unui **sistem reprezentativ proporțional**, cu un **prag de intrare de 5%**, aceștia fiind prezentați drept candidați pe **liste de partid**.

România în cadrul Parlamentului European și legislația europeană referitoare la numărul de europarlamentari români. Afilierea partidelor politice românești la grupurile parlamentare din PE și alegerea eurodeputaților români

Conform Tratatului de Aderare al României și Bulgariei la Uniunea Europeană se stabilește pentru perioada 2007-2009 alocarea a 35 de locuri în Parlamentul European pentru România. Aceasta este o dispoziție tranzitorie, deoarece, începând cu legislatura 2009-2014, alocarea locurilor în PE s-ar fi făcut după prevederile Tratatului de la Nisa, în care este consfințit faptul că României îi vor reveni 33 de locuri. Luând în calcul faptul că necesitatea continuării reformei instituționale a dus la elaborarea Tratatului de la Lisabona, ce urmează să fie semnat la sfârșitul anului, trebuie să precizăm faptul că, dacă acesta va fi ratificat, conform prevederilor sale, România ar rămâne cu cele 33 de locuri în PE.

În momentul de față, funcția de europarlamentar român este exercitată de către euro-observatori, aleși de către Parlamentul României cu scopul de a se familiariza cu instituția comunitară. Misiunea celor 35 de eurodeputați, foști euro-observatori, se va încheia o dată cu alegerile din noiembrie, moment în care europarlamentarii vor fi aleși în mod direct de către electoratul român. Prezența euro-observatorilor în PE nu a servit numai ca mod de familiarizare cu instituția europeană, dar a ajutat și în ceea ce privește afilierea partidelor politice românești la grupurile parlamentare din PE. Trebuie punctat faptul că, datorită sprijinului membrilor Partidului România Mare ce exercită funcția de europarlamentari până la alegerile din Noiembrie, a fost posibilă înființarea Grupului Identitate, Tradiție, Suveranitate (ITS) anul acesta.

III. Implicațiile alegerilor pentru Parlamentul European în politica națională

III. 1. Influența alegerilor europene asupra politicii naționale (D. M.)

III. 2. Alegerile europene și partidele politice românești (D. M.)

III. 3. Programele partidelor politice din România pentru alegerile europarlamentare (D. M.)

III. 4. Listele candidaților propuși de partidele politice (D. M.)

III. 5. Studii de caz

a. Bulgaria, 2007 (D. M.)

b. Polonia, 2004 (A. R.)

c. Spania, 2004 (A. A.)

Alegerile europene și politica autohtonă

În cadrul acestei secțiuni s-a încercat identificarea semnificației Alegerilor Europene pentru partidele românești, urmărindu-se explicarea modului în care scrutinul de la 25 noiembrie poate influența performanțele ulterioare ale formațiunilor politice naționale. În vederea evaluării influenței Alegerilor pentru Parlamentul European am utilizat un model general, cel al alegerilor de „rang secund”, propus de Karlheinz Reif și Hermann Schmitt în anul 1980, într-o încercare de teoretizare, urmând primelor Alegeri Europene. Cei doi autori pleacă de la ipoteza că alegerile naționale sunt percepute atât de electorat cât și de actorii politici drept momente politice cu miză importantă, fiind astfel de „prim rang” în timp ce Alegerile Europene, dată

fiind miza scăzută, sunt percepute ca fiind de „rang secund”. Plecând de la aceste considerații Reif și Schmitt propun trei propoziții:

- *Participarea la vot va fi mai scăzută la alegerile pentru Parlamentul European decât la alegerile naționale;*
- *Partidele aflate la guvernare vor suferi pierderi la alegerile pentru Parlamentul European;*
- *Partidele mari se vor descurca mai rău și partidele mici mai bine la alegerile pentru Parlamentul European.*

Trebuie menționat că situația scenei politice naționale, la momentul organizării Alegerilor Europarlamentare, are un impact direct asupra performanțelor partidelor la aceste alegeri. De asemenea, Michael Marsh observa, în urma unei ample analize, că, în cadrul campaniei pentru Alegerile Europene, dezbaterea este dominată de teme ale politici interne. Utilizând modelul descris am încercat să identificăm strategiile adoptate de partidele politice, pentru a deduce modul în care partidele din România definesc miza Alegerilor pentru Parlamentul European. În urma analizării pozițiilor partidelor politice în raport cu trei politici comunitare și a listelor de candidați, putem formula următoarele concluzii despre importanța alegerilor din noiembrie:

- Partidele de guvernământ, PNL și UDMR, par să acorde o importanță moderată alegerilor pentru Parlamentul European;
- Cele trei partide majore din opoziție, PD, PSD și PRM, acordă o importanță majoră alegerilor din noiembrie, în încercarea de a convinge electoratul de forța lor politică;
- Partidele minore din opoziție, PC, PIN și PLD, par a fi decise să-și conserve forțele în vederea alegerilor parlamentare din anul 2008, acordând o importanță scăzută alegerilor europarlamentare;
- Partidele neparlamentare se împart în două categorii: PNȚCD și PNG acordă o importanță crescută scrutinului în timp ce PAS, Partida Romilor “Pro-Europa” și Partidul Verzilor nu par a fi pregătite să fructifice șansa oferită de aceste alegeri partidelor mici.

Luând în calcul situația scenei politice românești, la momentul redactării raportului (30 octombrie) ne așteptăm ca dezbaterea să fie concentrată asupra temelor interne.

Alegerile europarlamentare din Bulgaria

În dorința de a evalua performanțele partidelor în cadrul alegerilor Europene am prezentat rezultatele acestui tip de scrutin în Bulgaria, ajungând la următoarele concluzii:

- În cazul Bulgariei, a treia dintre propozițiile modelului se confirmă parțial, întrucât, deși alegerile au fost câștigate de un partid neparlamentar, celelalte partide minore nu au reușit să obțină nici un mandat;
- Prima dintre propozițiile modelului se confirmă, prezența la urne fiind mai scăzută decât cea înregistrată la alegerile naționale;
- Campania din Bulgaria a fost dominată de teme interne și de un scandal de corupție afectând principalul partid de guvernământ, Partidul Socialist Bulgar;
- S-a confirmat în cazul alegerilor europarlamentare din Bulgaria faptul că resursele aflate la dispoziția partidelor în campania electorală au aceeași greutate ca și în cazul alegerilor naționale

Alegerile europarlamentare din Polonia

Analiza experienței poloneze de la alegerile europene din 13 iunie 2004 nu este lipsită de relevanță pentru România, în condițiile în care cele două state prezintă numeroase caracteristici comune. Trecutul comunist, tranziția, sistemul de vot sau sistemul de partide sunt doar câteva dintre similitudinile care pot fi găsite între cele două țări din Europa de Est:

- Scrutin marcat de contextul intern, în special de dificultățile întâmpinate în încercarea de a forma un nou guvern după retragerea premierului Miller;
- Accent scăzut pe temele europene de campanie, în condițiile în care electoratul, ca și cel românesc, nu era familiarizat cu astfel de teme;
- Campania s-a realizat preponderent pe teme interne, strategia dominantă a partidelor fiind atacul și critica la adresa puterii;
- Participare scăzută la vot, doar 20,8% din populația cu drept de vot;
- Rezultatele au exprimat un vot de sancțiune la adresa puterii, care se afla, ca și în România, la sfârșit de mandat, când nemulțumirea generală este sporită;
- În perspectiva alegerilor naționale, care au urmat la doar un an diferență, rezultatele euroalegerilor au reflectat un clasament precis, care s-a reprodus, cu mici excepții, la scrutinul din 2005.

Alegerile europarlamentare din Spania

Am ales să comparăm alegerile europarlamentare din România cu cele din Spania, deoarece integrarea acestei țări în Uniunea Europeană a constituit un succes remarcabil, fiind una dintre țările ce a reușit să

asigure unul dintre cele mai înalte grade de absorbție a fondurilor europene. În plus, cazul Spaniei este deosebit de interesant având în vedere că alegerile pentru Parlamentul European au avut loc la o distanță de numai trei luni de la data desfășurării alegerilor naționale. Folosind modelul teoretic utilizat pentru comparația cu alegerile europene din Bulgaria, analiza a reliefat următoarele:

- Alegerile spaniole au fost caracterizate de un interes crescut din partea partidelor, datorat implicațiilor pentru scena politică internă, motiv pentru care campania electorală a fost centrată pe teme naționale;
- Prezența la urne (45,9%) a fost cea mai scăzută înregistrată în Spania după reinstaurarea democrației
- Partidele aflate la guvernare nu au suferit pierderi la alegerile pentru Parlamentul European deoarece trecuseră doar trei luni de la preluarea puterii de către noul guvern, fapt ce nu a reușit să conducă la un trend anti-guvernamental
- Forța financiară și organizatorică a formațiunilor politice majore a fost, ca și în cazul alegerilor europarlamentare din Bulgaria, factorul determinant.

IV. Înainte și după 25 noiembrie 2007. De la viziunea cetățenilor la interesele, discursul și capacitățile politicianilor

IV. 1. Alegerile pentru Parlamentul European. Percepțiile populației

(Leonard Sultănescu, Institutul PRO)

IV. 2. Europarlamentarele, un test pentru alegerile naționale din 2008? (A. R.)

IV. 3. Discursul electoral al partidelor politice din România privind alegerile europarlamentare – între euro-optimism și euroscepticism (A. A.)

IV. 4. Influența expertizei personale în cadrul Parlamentului European (D. M.)

Alegerile pentru Parlamentul European. Percepțiile populației

În condițiile în care interesul partidelor pentru alegerile europene este unul scăzut, scrutinul din noiembrie fiind dominat de contextul politic intern, iar electoratul românesc nu este familiarizat cu instituțiile și mecanismele de decizie UE, este interesant de văzut modul cum se raportează populația la alegerile europarlamentare. Datele care stau la baza analizei sunt rezultatul seriei de sondaje „Polis”, realizate de Data Media, la cererea Institutului Pro.

Nivelul de participare este marcat de câteva condiții specifice:

- contextul național specific: scrutinul european este dublat de referendumul pentru votul uninominal, cu efect de creștere a mobilizării la urne;
- contextul central și est-european sugerează însă o prezență mai redusă scrutinul europarlamentar, comparativ cu cel național.

Cine participă la vot:

- dacă la începutul anului în mediul rural se înregistra o intenție de participare mai mare comparativ cu mediul urban, la începutul toamnei situația s-a inversat. Schimbarea a fost influențată atât de referendumul pentru demiterea președintelui, cât și de o scădere a nivelului de așteptare cu privire la UE în mediul rural;
- persoanele peste 65 de ani, din rural, cu studii medii și venituri reduse, sunt cel mai puțin interesate de euroalegeri;
- au o probabilitate mai mare de participare vot persoanele cu studii superioare, venituri peste medie, din mediul urban, bărbații, din segmentul 25-44 ani.

Influențele referendumului asupra scrutinului european:

- sondajul din septembrie indica o susținere de peste 70% pentru votul uninominal;
- susținerea accentuată pentru uninominal poate avea efecte perverse, demobilizând electoratul, fie datorită absenței amenințării neadoptării acestuia, fie datorită existenței a două variante de uninominal ce provoacă mari confuzii;
- referendumul induce o creștere a participării la vot, cum s-a întâmplat în mai.

Așteptări de la Europa

- la începutul anului gradul de încredere în Instituțiile UE era de 51%, mai mare decât pentru președinție (41%), Guvern (18%) sau Parlament (13%);
- românii aveau în ianuarie o atitudine pozitivă față de Europa, asociind-o cu „speranță” 14%, „un trai mai bun” – 8%, „liberă circulație” – 7%, „bunăstare” – 5%, „un lucru bun” – 4%;
- un sondaj din septembrie, relevă faptul că 53% dintre români asociază aderarea cu creșterea șansei personale de a atinge bunăstarea. Cele mai convinse sunt persoanele cu studii universitare, cu slujbe cu grad mare de calificare, venituri peste medie, cu vârste până în 35 de ani, din regiunea Sud Muntenia;

- cei cu așteptările cele mai reduse au studii primare, gimnaziale sau profesionale, lucrează în agricultură sau sunt pensionari.

Importanța alegerilor pentru PE comparativ cu alte scrutine:

- în septembrie, 65% din respondenți considerau alegerile europene importante și foarte importante, 78% dintre aceștia declarând că vor participa sigur la vot;
- importanța crescută euroalegerilor acordă cum am menționat bărbații, cu studii medii sau superioare, cu o calificare profesională crescută, din orașele mici, cu venituri peste medie, între 25 și 44 de ani, din regiunea Sud Muntenia.

Ce doreau românii de la politicienii care vor deveni europarlamentari?

- electoratul consideră că europarlamentarii promovează interesele statului și cetățenilor români, subvaluând funcția de reprezentare a grupurilor politice europene;
- un procent ridicat de persoane care declară ca nu cunosc funcția europarlamentarilor se înregistrează în rândul pensionarilor și agricultorilor, în timp ce jumătate din persoanele cu studii superioare identifică în mod corect această funcție;
- distincție și între persoanele în vârstă cu venituri reduse din regiunea Sud Est, care declară că nu cunosc funcția europarlamentarilor, și persoanele cu venituri peste medie din regiunile Nord și Centru, care răspund corect.

Cine este Europa?

- *Europa* asociată cu valori ca *progres, toleranță, egalitate, protecția mediului*, în timp ce *România* este asociată cu *libertate și diversitate culturală*;
- persoanele din rural, cu venituri reduse, consideră România mai liberă, în timp ce persoanele din urban cu studii superioare și venituri ridicate asociază în mai mare măsură diversitatea culturală cu imaginea României;
- UE și România sunt văzute la fel la capitolul democrație sau solidaritate.

Profilul candidatului ideal la alegerile europarlamentare

- indiferent de probabilitatea de participare la vot, nu există variații majore între electori în ceea ce privește profilul candidatului ideal. Excepție fac nehotărâții, care valorizează mai puțin inteligența și competența, accentul căzând pe calitatea de a fi „aproape de oameni”;
- principalele calități ale candidatului sunt: *cinstea* (mai ales la pensionari și persoane cu venituri scăzute din rural), *cunoașterea politicii europene* (valorizată mai ales de persoanele cu studii superioare, cu vârste între 55 și 64 ani, din orașele mici), *incoruptibilitate și inteligență* (persoanele cu studii medii din orașele mici), *competență* (persoane cu studii superioare și venituri medii sau peste medie).

Europarlamentarele, un test pentru alegerile naționale din 2008?

Pentru scrutinul din data de 25 noiembrie și-au depus candidatură 6 partide parlamentare, 7 neparlamentare și independentul Laszlo Tokes.

Entuziasmul scenei politice față de alegeri este unul redus, în condițiile în care mandatul de europarlamentar este și el unul redus ca durată și remunerare. Partidele privesc euroalegerile ca pe o oportunitate de a testa gradul de popularitate indicat de sondajele de opinie. Contextul intern este cel care își pune decisiv amprenta asupra alegerilor, partidele fiind mai degrabă preocupate de disputele politice din jurul unor teme naționale precum referendumul pentru votul uninominal sau bugetul anului 2008. În condițiile în care anul 2008 este un an electoral, unde cetățenii vor fi invitați la urne să își aleagă atât reprezentanții locali dar și legislativul național, partidele se află în plină campanie electorală, mizând pe faptul că rezultatele scrutinului european le vor consolida poziția în preferințele propriului electorat.

În acest context, analiza diverselor informații din presă, discursuri și dezbateri, filtrate prin intermediul matricei SWOT, sunt în măsură să ofere o perspectivă clară asupra poziției actuale a partidelor din competiție și a acțiunilor întreprinse în perspectiva alegerilor europene, dar și a celor naționale din 2008.

PAS

- Promovează valorile de stânga, propunând un nou model social atât pentru România, cât și pentru Europa;
- Modelul se înscrie în linia promovată de Partidul Stângii Europene, având la bază principii ca democrația, dreptatea socială, solidaritatea umană și egalitatea de șanse;
- Este însă un partid cu vizibilitate scăzută pe scena politică;
- Pronosticul nu este unul favorabil în condițiile în care sondajele îl plasează sub pragul electoral, iar electoratul țintă este în mare măsură cel al PSD.

PC

- Are o poziție fragilă pe scena politică a momentului actual;
- Alegerile europene sunt privite ca șansa PC de a se consolida;
- Strategia sa este axată pe critică, atât la adresa guvernului, cât și a președintelui.

PD

- Este favoritul momentului, sondajele plasându-l în topul preferințelor electoratului;
- Sprijin reciproc între PD și președinte, PD susținând referendumul pentru votul uninominal, iar președintele fiind „motorul” electoral al democraților;
- Negociază o viitoare alianță cu PLD, în perspectiva anului electoral 2008.

PIN

- Campanie centrată atât pe teme europene cât și pe critica puterii, propunând reforme atât la nivelul raporturilor dintre România și UE cât și la nivel instituțional național;
- Are o poziție fragilă în sondaje, aflându-se sub pragul electoral.

PLD

- Discurs centrat pe critica foștilor colegi de partid, intenționând chiar să depună o moțiune de cenzură împotriva guvernului;
- Susțin acțiunile președintelui și ale PD;
- Rezultatele euroalegerilor sunt văzute ca decisive în vederea realizării unei viitoare alianțe cu PD.

PNG

- Partid tânăr, care promovează valorile creștin-democrației, punând accent pe ortodoxie, solidaritate și aspecte sociale;
- Popularitatea sa este direct dependentă de popularitatea liderului său, George Becali;
- Promovează acțiunile umanitare întreprinse în sprijinul sinistraților de la inundații, discursul său fiind unul populist.

PNL

- Se află la sfârșitul mandatului său și trebuie să înfrunte atât criticile, cât și nemulțumirile legate de guvernare din partea tuturor partidelor;
- Are ca partener de guvernare UDMR-ul, care luptă pentru autonomia Ținutului Secuiesc;
- Poziție dificilă cu privire la votul uninominal, deoarece guvernul și-a asumat responsabilitatea pentru o variantă, iar președintele organizează referendum pentru altă variantă.

PNȚCD

- Este un partid cu o tradiție istorică, încercând să se reafirme după declinul puternic din ultimii ani;
- Mesajul său este unul centrat pe dezvoltarea și modernizarea satului și agriculturii românești.

PRM

- Sondajele îl plasează sub pragul electoral, alegerile europene fiind văzute ca o ocazie de a-și consolida poziția;
- Discurs axat pe critica puterii, în special a președintelui, și pe scandaluri de corupție.

Partida Rromilor Pro-Europa

- Este o formațiune a unei minorități naționale, promovând interesele și emanciparea acesteia;
- Accent pe educație ca element de emancipare a etniei rome;
- Militează pentru eliminarea discriminării.

PSD

- Este principalul partid de opoziție, aducând numeroase critici puterii, atât a guvernului cât și a președintelui;
- Accent pe dimensiunea socială, mizează pe electoratul său tradițional, anunțând chiar că nu va vota bugetul 2008, dacă acesta nu va cuprinde fonduri pentru proiectele sale sociale;
- Euroalegerile văzute ca testul inițial, ținta PSD fiind intrarea la guvernare, fie în urma scrutinului din 2008, fie prin alegeri anticipate.

PV

- Promovează valorile ecologismului politic în România, accentuând necesitatea respectului față de natură în vederea dezvoltării durabile;

- Electoratul românesc nu este familiarizat cu temele ecologiste, fapt demonstrat și de sondaje;
- În perspectivă, interesul pentru aspectele de mediu este în creștere, în condițiile în care efectele schimbărilor climatice devin tot mai vizibile.

UDMR

- Este reprezentantul tradițional al maghiarilor din România;
- Riscă o divizare a electoratului său tradițional odată cu intrarea în cursă a candidatului independent Laszlo Tokes;
- Discurs radical centrat pe lupta pentru autonomie, pe care doresc să o obțină pe cale politică și pentru care anunță că vor milita la Bruxelles.

Laszlo Tokes

- Singurul candidat independent, accentuând rolul și imaginea sa de la începutul anilor 1990;
- Se prezintă ca o alternativă la UDMR, despre care consideră că nu reprezintă interesele maghiarilor;
- Abordează tema autonomiei, ca și UDMR.

Discursul electoral al partidelor politice din România privind alegerile europarlamentare – între euro-optimism și euroscepticism

- Euroscepticismul de partid exprimă ideea unei opoziții atât contingente sau specializate, cât și a unei opoziții totale și ne-specializate față de procesul de integrare europeană.
- Euroscepticism hard – se caracterizează prin respingere a întregului proiect de integrare europeană politică și economică
- Euroscepticism soft – constă în exprimarea unei opoziții vis-a-vis de anumite politici promovate de Uniune sau punerea în discuție a problematicei interesului național în contextul integrării europene.

În cadrul analizei discursurilor partidelor politice și a candidatului independent privind problematica europeană s-au remarcat câteva specificități caracteristice cursei electorale pentru alegerile europene. Este vorba, în primul rând, de faptul că dintre cele 13 partide care candidează la alegerile europarlamentare, opt dintre acestea au poziții pro-europene (PC, PD, PNG-CD, PNL, PNȚCD, PSD, PV, UDMR), două au poziții eurosceptice soft (PAS, PLD), numai unul singur (PRM) raportându-se ca eurosceptic hard față de construcția europeană. În plus trebuie precizat că poziția acestora față de tematica europeană este în cea mai mare parte în conformitate cu cea a grupurilor politice la care sunt afiliate.

În al doilea rând, am remarcat că marea majoritate a partidelor politice și candidatul independent uzează de teme interne în campania electorală pentru alegerile din noiembrie. Această tactică am plasat-o ca făcând parte din strategia electorală a respectivelor partide. Ea se poate motiva prin aceea că cei aflați în cursa pentru alegerile europene doresc maximizarea persuadării electoratului în vederea obținerii unui procent mai mare de voturi. Am ajuns la concluzia aceasta și din cauza faptului că discursul politic ce vizează teme interne este încadrat și justificat de teme și principii europene.

Influența expertizei personale în cadrul Parlamentului European

De asemenea, am încercat să prezentăm unele aspecte ale votului în Parlamentul European și să determinăm influența expertizei personale asupra activității eurodeputaților. În acest sens am apelat la studiul elaborat de Simon Hix referitor la mecanismele votului în PE. Hix consideră că în momentul votului, europarlamentarii trebuie să aibă în vedere două "autorități": partidul național și grupul parlamentar european la care sunt afiliați. Ambele autorități controlează o sumă de bunuri private, partidul european fiind cel care asigură desemnarea în comisiile de specialitate sau accesul la poziții de conducere, în cadrul grupului sau la nivelul instituției, în timp ce partidul național controlează selecția candidaților pentru Alegerile Europene, determinând astfel șansele unui europarlamentar de a fi reales. Concluzia lui Hix, de care până la apariția unei alte cercetări care să o contrazică, nu avem motive să ne îndoim, este că principalul factor prin care putem explica mecanismul votului în Parlamentul European se referă la poziția partidului național față de politicile comunitare. În plus, trebuie să reținem că majoritatea pozițiilor în cadrul Parlamentului European se negociază în funcție de numărul de mandate deținut de fiecare partid național în cadrul grupului parlamentar. Acestea fiind spuse, expertiza personală poate totuși să contribuie în mod esențial la succesul în îndeplinirea mandatului de europarlamentar. Recunoașterea unei persoane ca expert într-un domeniu acoperit de politicile Uniunii Europene, poate influența în mod pozitiv activitatea acesteia în comisia de specialitate și poate crește șansele ca persoana respectivă să obțină poziția de raportor. În ceea ce privește rapoartele Parlamentului European, acestea trebuie privite ca instrumente deosebit de importante, fiind canalul prin care instituția își face cunoscută poziția față de un act legislativ. Astfel, persoanele ce dețin competențe tehnice și reușesc să obțină un loc în comisia potrivită cu aria lor de expertiză, pot deveni deosebit de influente.

CONCLUZII

„Nimic nu este posibil fără oameni, nimic nu este durabil fără instituții”, afirma Jean Monnet, unul dintre părinții fondatori ai Uniunii Europene. Ne întrebăm, însă, în calitate de cetățeni români, dar și de cetățeni europeni, ce fel de instituții UE ne dorim? Mai exact, în contextul raportului de față, ce fel de Parlament European ne dorim și cum vrem să fim reprezentați în cadrul comunitar ca și popor?

Cercetarea de față are meritul de a răspunde dintr-o perspectivă academică la aceste întrebări, insistând asupra cadrului normativ – cum „ar trebui” să fie lucrurile. Contribuția esențială a documentului este, însă, aceea de a analiza și starea de fapt a politicii actuale românești, a compatibilităților și incongruențelor dintre cerințele și așteptările europene, pe de o parte, și realitatea autohtonă, pe de altă parte.

Credința și speranța autorilor și a îndrumătorilor acestora constau în diferența calitativă pe care acest raport o poate induce atât în analizele ulterioare ale fenomenului electoral european (unul dintre aceste demersuri fiind un follow-up la materialul de față), cât și, de ce nu, în practica politică exercitată de către viitorii aleși.

Coordonatorii Raportului